

Водночас, відповідальність за отримання неправомірної вигоди і подарунка кардинально відрізняється. У першому випадку мова буде йти про кримінальну відповідальність, у другому – про адміністративну. Відсутність чіткого розмежування між даними видами діянь призводить до певних проблем кваліфікації таких правопорушень.

Виходом із даної неоднозначної ситуації має стати остаточне виключення положень Закону «Про запобігання корупції» в частині заборони службовцям безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Титко Анна Василівна,
провідний науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ДЕКЛАРУВАННЯ МАЙНА

Міжнародний досвід демонструє, що декларування активів залишається дієвим інструментом на шляху до запобігання та виявлення корупції, зокрема щодо виявлення конфлікту інтересів та факту незаконного збагачення.

Одним з перших міжнародно-правових актів, в якому закріплено декларування активів державними посадовими особами, стала Міжамериканська конвенція по боротьбі з корупцією, в якій зазначалася вимога щодо створення, підтримки і зміцнення «систем реєстрації доходів, активів і пасивів осіб, які виконують державні функції і при необхідності з публічного розкриття таких реєстрів» [1].

В європейській практиці декларування активів регламентовано Рекомендацією № R (2000) 10 Комітету Міністрів щодо кодексу поведінки державних посадових осіб, адресовану державам-членам: «державні посадові особи, що займають положення, в якому їх посадовими обов'язками можуть бути порушені їх особисті або приватні інтереси, повинні, відповідно до вимог закону, подавати декларацію з моменту призначення і через регулярні проміжки часу після цього, а також при будь-яких змінах характеру і розміру цих інтересів». Як бачимо, у цій нормі зазначається лише необхідність вказати про наявність конфлікту інтересів в той час, коли декларація про доходи набула іншого правового змісту та має на меті забезпечити моніторинг майнового стану особи [2].

Ще одним стандартом, в якому закріплено декларування активів, є Конвенція ООН проти корупції, де рекомендується ввести заходи й системи, які б зобов'язали державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, *inter alia*, про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб [3].

Тому важливим аспектом введення міжнародних норм щодо декларування було питання попередження конфлікту інтересів, проте ця сторона міжнародних стандартів знівелювалася та знайшла належної підтримки у вітчизняному законодавстві в частині обов'язку подавати декларації особами, уповноваженими на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування.

Зміст декларування активів розкривається у Додаткових рекомендаціях до Конвенції ООН проти корупції, зокрема через наступне: розкриття підлягають всі суттєві види доходів і активів посадових осіб:

- 1) форми розкриття дозволяють відстежувати фінансовий стан посадових осіб в порівнянні з попереднім роком;

- 2) процедури розкриття виключають можливість приховування активів посадових осіб через інші механізми або, у міру можливості, активів, власником яких є особи, до

інформації про яких держава-учасниця не має доступу (наприклад, за кордоном або зареєстровані на ім'я нерезидента);

3) наявність надійної системи контролю доходів і активів фізичних та юридичних осіб, наприклад, в рамках податкової системи, для забезпечення доступу до інформації про фізичних і юридичних осіб, пов'язаних з державними посадовими особами;

4) обов'язок посадових осіб обґрунтовувати/доводити джерела своїх доходів;

5) запобігання, наскільки можливо, декларування посадовими особами неіснуючих активів, які згодом зможуть бути використані для обґрунтування матеріальних цінностей, походження яких не має іншого пояснення [4].

Конфлікт інтересів, як правило, регулюється етичними правилами поведінки, закріпленими в законах, кодексах поведінки або в рекомендаціях.

Фінансові декларації можуть використовуватись задля виявлення можливого конфлікту інтересів. Щодо виявлення конфлікту інтересів, то увагу слід звернути на 1) точність відображення інформації щодо можливої ситуації, яка може призвести до виникнення конфлікту інтересів, зокрема обіймання посад за суміщенням та сумісництвом, укладення цивільних договорів з підприємствами, що може привести до фактично до прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів; 2) чи наявні за умов, що склалися, конфлікти інтересів, які можуть вплинути на прийняття/неприйняття рішень чи вчинення/не вчинення дій на власну чи користь третіх осіб.

Цікавим є прецедент створення он-лайн бази для країн ЄС Integrity Watch розробленої для фокусування всієї інформації про членів парламенту ЄС в єдиному вузлі, що сприяє централізації інформації та допомагає контролювати інституції ЄС щодо потенційних конфліктів інтересів, неправомірного впливу, незаконного збагачення та інших.

Технологія, що стоїть за платформою (D3.js), була розроблена New York Times для того, щоб зробити комплексні набори даних доступними для більш широкої аудиторії. Всі

набори даних також доступні для завантаження, оскільки ця платформа рішуче підтримує принципи відкритого програмного забезпечення та відкритих даних.

Декларацію про активи та конфлікт інтересів було запроваджено в багатьох країнах як індикатор транспарентності та прозорості, а також підвищення рівня довіри громадян.

Експерти Transparensy International пропонують цілу низку заходів, спрямованих на боротьбу з виникненням конфлікту інтересів саме в органах Європарламенту, проте найдієвішими для вітчизняної моделі, на нашу думку, є:

1. Електронне декларування посадових осіб й перевірка декларацій уповноваженим органом. Недоліком цього засобу можна вважати низьку якість перевірки декларацій на наявність усіх фінансових активів та доходів.

2. Створення незалежних етичних комітетів при Європарламенті та Єврокомісії, які мають відслідковувати конфлікт інтересів та запобігати корупції. Такі комітети вже діють у Канаді та Франції. Натомість в Україні досить невелика увага приділяється якості перевірки НАЗК декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави. З початку своєї роботи і до червня 2018 року НАЗК перевірило лише 331 декларацію з понад 1 мільйона поданих. У перевірених деклараціях агенція знайшла 45 невідповідностей, тобто 45 випадків незадекларованого майна [6].

За підрахунками експертів, НАЗК знаходить невідповідності переважно у електронних деклараціях співробітників органів місцевої влади та у деклараціях декількох народних депутатів.

3. Transparensy International також запропонував антикорупційний захід під назвою «cooling off» для колишніх євровичинників після звільнення. Зміст цього явища полягав у забороні протягом 3 років займати посаду, що може бути пов'язана з колишньою діяльністю [5].

Список використаних джерел

1. Міжамериканська конвенція проти корупції від 29 березня 1996 року // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Рекомендація № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців. URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zarobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf.

3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: міжнар. док. від 31 жовтня 2003 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.

4. Technical Guide to the United Nations Convention against Corruption URL: http://www.unodc.org/documents/corruption/Technical_Guide_UNCAC.pdf.

5. Конфлікт інтересів політиків і держслужбовців: чим ми відрізняємося від Європи? / Українська правда – Інтернет-газета. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2017/08/9/>.

6. НАЗК знадобиться 3600 років, щоб перевірити всі декларації, якщо там не збільшать темп роботи – РІПР / Громадське ТВ. URL: <https://hromadske.ua/posts/nazk-znadobytsia-3600-rokiv-shchob-perevirty-vsi-deklaratsii-iaakshcho-tam-ne-zbilshat-temp-roboty-rpr>.

Чорноус Юлія Миколаївна,

професор кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Корупцію слід розглядати як злочин міжнародного характеру, що визначено за змістом міжнародних договорів [1, с. 13-14]. Питання міжнародної протиправності та протидії корупції висвітлені у положеннях Міжнародного кодексу поведінки посадових осіб 1996 року [2], Конвенції проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року з Протоколом 2004 року [3]. Також Україна ратифікувала спеціальні міжнародні договори про боротьбу з корупцією. Це